

πηγὰς πρέπει νὰ παρακολουθῶμεν καὶ τὴν χειρόγραφον παράδοσιν τοῦ σχετικοῦ χωρίου τοῦ κειμένου ὅπου ἡ ξένη λέξις, διότι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐπισυνέβησαν μεταβολαὶ κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ χειρογράφου. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ ἐπιτυχὴς ἀναζήτησις καὶ ἐξακριβώσις τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τῆς οἰασδῆποτε ξενικῆς λέξεως.

Τὴν μακρὰν ἐκ 50 σελίδων Εἰσαγωγὴν, τῆς ὁποίας βραχεῖαν περίληψιν ἀποτελοῦν τὰ μέχρι τοῦδε παρατεθέντα, ἀκολουθεῖ ἡ λεξικογραφικὴ παράθεσις κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν παντὸς στοιχείου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν συγγραφέα ἀνήκει εἰς γλῶσσαν τῶν πολλῶν τουρκικῶν φύλων μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ὁποίων συνδέεται ἡ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὄνόματα λαῶν, χωρῶν, προσώπων, ὀνομασίαι ἀξιωματῶν καὶ οἰαδῆποτε γενικῶς λέξις τουρκικῆς προελεύσεως κατέλαβον θέσιν εἰς τὰς σελίδας 51 - 350 τοῦ δευτέρου τόμου τῶν *Byzantinoturcica* τοῦ καθηγητοῦ κ. Moravcsik. Ἐκαστον λῆμμα ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἱστορικὸν προσδιορισμὸν, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ προσώπου ἢ λειτουργήματος, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ γλωσσικὴν ἐρμηνεῖαν μὲ συσχετίσιν τῆς λέξεως πρὸς τὴν ὅθεν προέρχεται τουρκικὴν. Ἐκαστον λῆμμα παρατίθεται μὲ τὴν ἀναγραφὴν τῶν χωρίων μιᾶς ἐκάστης τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν, συχνὰ καὶ ἀνατολικῶν, ὅπου ἡ λέξις ἀπαντᾷ.

Ὁ Μ. δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν παράθεσιν ὀνομάτων τουρκικῶν προσώπων. Παραθέτει καὶ ὀνόματα ἑλληνοχριστιανικά, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἔφερον πρόσωπα φυλετικῶς τουρκικά, π.χ. Αἰκατερίνη, Βουλγαρίς πριγκίπισσα, σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, Ἀλέξανδρος, υἱὸς τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος Ἄσαν κλπ.

Τὴν ὡς ἄνω ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τοῦ Οὔγγρου ἱστορικοῦ κλείομεν μὲ τὴν γενικὴν παρατήρησιν, ὅτι πρόκειται περὶ λαμπροῦ ἐπιτεύγματος, τὸ ὁποῖον θ' ἀποτελέσῃ τὸν ἀσφαλῆ ὁδηγὸν παντὸς ὁ ὁποῖος θὰ θελήσῃ νὰ προωθήσῃ ἔτι περαιτέρω τὰς τουρκολογικὰς μελέτας. Ἄς ἔχωμεν δὲ ὑπ' ὄψιν μας ὅτι τὴν πρῶτον ἱστορίαν τῶν τουρκικῶν φύλων, καὶ δὴ ἐπὶ σειρὰν αἰῶνων, μέσφ κυρίως τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Aus der byzantinischen Arbeit der Deutschen Demokratischen Republik, II, Berlin, Akademie - Verlag, 1957, DM 44, σελ. 360.

Εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τὸ προηγούμενον ἔργον τοῦ G. Moravcsik σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἰνστιτούτου ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Ἀρχαιότητος (Institut für Griechisch-Römische Altertumskunde) τῆς Γερμανικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου ἀνήκει καὶ ὁ περὶ

οὗ ὁ λόγος εἰς τὸ παρὸν σημείωμα τόμος, ἀκριβέστερον τὸ δεύτερον μέρος τούτου. Ὁ ἐκ δύο ἡμίτομων 6ος τόμος τῆς σειρᾶς ἀποτελεῖ συλλογικὸν ἔργον. Ὁ πρῶτος ἡμίτομος, ἤδη ἐξηνητημένος, περιέχει πραγματείας ἀναφερομένας εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν φιλολογίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν θεολογίαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου. Ὁ δεύτερος ἔξ ἄλλου περιέχει πραγματείας ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν τεχνικὴν τοῦ Βυζαντίου, τέλος δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινολογίας.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης ἀναφέρονται αἱ κάτωθι μελέται: Hermann Weidhaus, Ὀδὸς καὶ Βασιλικὴ (σ. 1-95). Klaus Wessel, Περὶ τῆς οὐσίας τῆς τέχνης τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ (σ. 96-109). Heinz Michaelis, Ὁ οὐρανὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου (110-119). Günter Ristow, Περὶ τῆς προσωποποιήσεως τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὰς παραστάσεις βαπτίσεως πρωΐμου χριστιανικῆς τέχνης (σ. 120-126). Hanna Jursch, Τὸ θρησκευτικὸν περιεχόμενον τῆς ρωσικῆς εἰκόνας (127-147). Regine Dölling, Βυζαντινὰ στοιχεῖα εἰς τὴν τέχνην τοῦ 16ου αἰ. (148-186). Heinz Ladendorf, Κατάλογος τῶν ἔργων Φιλίππου Σβάϊνφουρτ (Schweinfurth) κατὰ χρονολογικὴν τάξιν (σ. 187-205).

Εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν τεχνικὴν τῶν Βυζαντινῶν ἀναφέρονται αἱ μελέται: Rudolf Joerges, Περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Κατὰ πόσον εἶναι οἱ Ρωμαῖοι νομομαθεῖς θεμελιωταὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Δικαίου; (σ. 206-252). Walter Putzger, Ἀναμνήσεις Βυζαντινῶν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἱατρικὴν φιλολογίαν (253-263). Lukas Richter, Γεωμέτρης καὶ Μουσικὸς (σ. 264-281). Arthur Suhle, Ἡ βυζαντινὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Μέσης Ἐυρώπης (σ. 282-292). Gerhard Perl, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ M. Richard, Πίναξ βιβλιοθηκῶν καὶ καταλόγων ἑλληνικῶν χειρογράφων (σ. 293-300).

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινολογίας τέλος ἀναφέρονται τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὰς σελίδας 301-352. Αὐτόθι διάφοροι συνεργάται τοῦ Ἰνστιτούτου ἐκθέτουν τὰ πεπραγμένα τῶν διαφόρων τούτου τομῶν. Οὕτω παρατίθενται Ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν πεπραγμένων τῶν ὁμίλων ἐπὶ τῆς Πατρολογίας, ἐπὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐπὶ τῆς Βυζαντινολογίας. Ἐκτενῆ εἶναι τὰ ὅσα (σ. 301-331) περὶ τῆς Βερολινείου Ἀκαδημίας καὶ τῆς συμβολῆς της εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ Βυζαντίου γράφει ὁ Johannes Irmscher.

Ὁ Weidhaus εἰς τὴν ὡς ἄνω διεξοδικὴν μελέτην του ἐξετάζει τὴν γένεσιν τοῦ γνωστοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τύπου τῆς βασιλικῆς. Αὐτόθι κάμνει λόγον περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἀρχαίου θεάτρου καὶ τῆς θείας λειτουργίας, περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς χριστιανικῆς βασιλικῆς, περὶ τῆς σχέσεως βασιλικῆς καὶ στοᾶς (Porticus), περὶ τῶν πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου χριστιανικῶν τόπων λατρείας, περὶ τῆς βασιλικῆς τῶν εἰδωλολατρῶν μὲ ἀκάλυπτον τὸ μέσον κλίτος, περὶ τῆς ὑπὸ στοῶν πλαισιουμένης ὁδοῦ, περὶ τῆς σχέσεως τῆς χριστιανικῆς λα-

τρείας πρὸς τὴν δημοσίαν ἐπίσημον ὁδὸν καὶ τὴν βασιλικήν, περὶ βασιλικῶν τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μὲ ἀκάλυπτον τὸ μέσον κλίτος, περὶ τῆς νίκης τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τύπου τῆς βασιλικῆς, περὶ τῆς βασιλικῆς ὡς χώρου, περὶ τῶν σχέσεων τῆς γερμανικῆς στοᾶς (Halle) πρὸς τὴν βασιλικὴν κλπ. Τὸ γενικὸν τούτου συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ γνωστὸς τύπος βασιλικῆς ἀνάγει τὰς ρίζας του εἰς τοὺς ἀρχαίους εἰδωλολατρικοὺς χρόνους, δὲν ἀποτελεῖ δὲ ἐξέλιξιν ἑνὸς καὶ μόνοῦ ὀρισμένου τύπου. Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς διακρίνει διαφόρους τύπους βασιλικῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους εἰδωλολατρικοὺς χρόνους.

Κατὰ τὸν Wessel τὰ στοιχεῖα τὰ ἐπιτρέποντα εἰς ἡμᾶς νὰ συλλάβωμεν τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης καὶ γενικώτερον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐνυπάρχουν εἰς τὰ μνημεῖα τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ἀηγέθησαν, ὡς εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς μωσαϊκὰ τῶν ἐκκλησιῶν Ἁγιος Βιτάλιος καὶ Ἁγιος Μιχαὴλ εἰς τὴν Ραβένναν, ἀκόμη εἰς μικρογραφίας καὶ εἰς ἔργα μικροτεχνίας τῶν χρόνων τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ συμπέρασμα τοῦ συγγραφέως εἶναι ὅτι ἡ ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ μεταίχιμιον τῶν δύο κόσμων, τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου, τοῦ μεσαιωνικοῦ. Τὰ μνημεῖα τῆς ἀνήκουν καὶ εἰς τὰς δύο ἐκείνας, τὴν μίαν διαδεχομένην τὴν ἄλλην, ἐποχάς. Δὲν εἶναι δὲ μόνον τὰ μνημεῖα τέχνης, τὰ ὁποῖα διμλοῦν περὶ ἐποχῆς μὲ ἰδιαιτέρα γνωρίσματα, ἀλλὰ καὶ ὀρισμένα μεγάλα πολιτικά, πολιτιστικά καὶ στρατιωτικά γεγονότα.

Ὁ Michaelis εἰς τὴν μελέτην του ἀναπτύσσει τὸν εἰς τὸν « οὐρανὸν » τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου ἐνυπάρχοντα συμβολισμόν. Ὁ « οὐρανός » δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς διακοσμητικὸν στοιχεῖον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου, ἀποτελεῖ συνάμα καὶ ἔκφρασιν τῆς περὶ ἀνωτάτου ἄρχοντος, αὐτοκράτορος, βασιλέως, τῶν χρόνων ἐκείνων ἀντιλήψεως. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν Μέσων Χρόνων, τῆς ὁποίας τὰς ρίζας ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον τῶν Φαραῶ καὶ τῶν Πτολεμαίων, ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὁ χάριτι ἐκείνου κύριος τῶν ἐγκοσμίων, εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπεικόνισις τοῦ ἐπουρανίου ἄρχοντος. Ὑπεράνω αὐτοῦ κολποῦται ὁ αὐτὸς οὐρανός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸν θρόνον καὶ τὸ ἐνδιαίτημα τοῦ Πατρὸς τῶν ὄλων.

Ἡ προσωποποίησις τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον κατὰ τὸν 4^{ον} αἰ. εἰς παραστάσεις τῆς ἀναλήψεως τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ 5^{ου} αἰ. εἰς παραστάσεις τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ προσωποποίησις τοῦ Ἰορδάνου ὡς διακοσμητικὸν στοιχεῖον τῆς βαπτίσεως τοῦ Θεανθρώπου μὲ ἀφετηρίαν τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον διεδόθη εὐρύτατα ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Τὰ σωζόμενα μνημεῖα εἶναι πολλά, ὁ δὲ τρόπος παραστάσεως ὄχι ὁμοιόμορφος. Εἰς τὸν τρόπον παραστάσεως ἀνευρίσκονται στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνδέουν ταύτην πρὸς ἀναλόγους ἐκδηλώσεις τῆς εἰδωλολατρικῆς τέχνης. Εἰς σωζόμενα μνημεῖα τέχνης μὲ τὴν προσωποποίη-

σιν τοῦ Ἰορδάνου διακρίνει ὁ συγγραφεὺς τῆς μνημονευθείσης μελέτης Ristow δύο τύπους: τὸν δυτικὸν τῆς πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ περιόδου καὶ τὸν ἀνατολικὸν τῆς μετὰ τὸν αὐτοκράτορα ἐκεῖνον ἐποχῆς.

Ἡ Hanna Jutsch εἰς τὴν ὡς ἄνω μελέτην τῆς ἀναλύει αἰσθητικῶς, δογματικῶς καὶ ἱστορικῶς εἴκοσι δύο διαφόρων θεμάτων εἰκόνας ρωσσικῶς, διὰ τὰ καταλήξει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ρωσικὴ τέχνη δὲν ἀποτελεῖ τυφλὴν συνέχειαν τῆς βυζαντινῆς. Παρ' ὅλους τοὺς πρὸς ἐκείνην δεσμούς τῆς συγκεντρώνει στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀποσποῦν ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τῆς ξηρᾶς ἀντιγραφῆς βυζαντινῶν προτύπων. Βεβαίως τὸ πνευματικὸν βάθρον παραμένει ἀπαρασάλευτον, οὐχ ἦντιον ὅμως ἡ ρωσικὴ τέχνη δὲν στερεῖται τοῦ χαρίσματος τῆς ζωντανῆς περαιτέρω ἐξελιξέως καὶ τῆς ἐπιτρεπτῆς μεταπλάσεως τοῦ ἀρχικοῦ πνεύματος.

Τὰ ἐπὶ μέρους θέματα, τὰ ὅποια ἡ R. Dölling εἰς τὴν περὶ τῶν βυζαντινῶν στοιχείων εἰς τὴν τέχνην τοῦ 16^{ου} αἰ. μελέτην τῆς πραγματεύεται, εἶναι τὰ ἀκόλουθα: Βυζαντινίζουσαι εἰκόνας τῆς Θεομήτορος κατὰ τὸν 16^{ον} αἰ. εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην. Βυζαντινὰ στοιχεῖα εἰς εἰκόνας τῆς Παναγίας κατὰ τὸν 15^{ον} αἰ. (Αἱ δυνατότητες μεταφορᾶς τούτων μέσῳ τῆς Ἰταλίας. Βυζαντινίζουσαι εἰκόνας τῆς Παναγίας εἰς τὴν Βοημίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς Κάτω Χώρας). Ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ὡς πρώτου ζωγραφίσαντος τὴν Παναγίαν. Ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ θεολογικὴ τῆς σημασία. Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου κατὰ τὸν 15^{ον} καὶ 16^{ον} αἰ. εἰς τὴν ζωγραφικὴν, πλαστικὴν, εἰς τὸ ἱερογράφημα. Εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀχειροποίητον. Ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ Düter τοῦ ἔτους 1500 ἐν συναρτήσει πρὸς τὰς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου. Διάφοροι ἄλλαι εἰκονογραφικαὶ παραστάσεις μὲ βυζαντινὴν ἐπίδρασιν. Αἱ παρατιθέμενα 134 φωτογραφία εἰκόνων σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα καθιστοῦν παραστατικωτέραν τὴν ἀνάπτυξιν τούτου.

Ἡ πραγματεία τοῦ R. Joeres, Περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ δικαίου καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀνήκει εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ δικαίου καὶ προφανῶς κατ' οἰκονομίαν περιελήφθη εἰς τὸν παρόντα τόμον.

Ὁ W. Putzger εἰς τὴν μελέτην του ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐναμνήσεις Βυζαντινῶν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν λατρικὴν φιλολογίαν, ἐξετάζει τὰς σχέσεις, αἱ ὅποια ὑπάρχουν μετὰξὺ δύο ἀγνώστου συγγραφέως τῶν βυζαντινῶν χρόνων συγγραφῶν, τῆς μιᾶς ὑπὸ τὸν τίτλον: Περὶ γεννήσεως ἀνθρώπου καὶ γονῆς, τῆς ἑτέρας: Ἄωννύμου τῆς περὶ τοῦ κόσμου κατασκευῆς καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου (ἐκδ. Ideler, *Physici et Medici Graeci Minores*) καὶ τῶν δύο περιφῆμων ἔργων τοῦ Ἰπλοκράτους, Περὶ φύσιος παιδίου καὶ Περὶ φύσιος ἀνθρώπου, τὰ ὅποια ἦσαν καὶ τὰ πρότυπα. Ἡ ἀντιπαραβολὴ ἐκείνη ἄγει τὸν συγγραφέα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπέζη ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ λατρικὴ ἐπιστημονικὴ παράδοσις.

Ἡ συνεργασία τοῦ L. Richter, Γεωμέτρης καὶ Μουσικός, ἀναφέρεται εἰς τὰς περὶ μουσικῆς ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τῶν ὁποίων ἡ ἐπίδρασις ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους.

Μετὰ σύντομον ἐξιστόρησιν τῆς ἐξελίξεως τοῦ βυζαντινοῦ νομίσματος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς αὐτοκρατορίας μέχρι καὶ τοῦ 12^{ου} αἰῶνος ὁ A. Surle ἐξετάζει τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν ἐπίδρασιν τῆς βυζαντινῆς νομισματικῆς ἐπὶ τῆς τῶν κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τοὺς 10^{ον}, 11^{ον} καὶ 12^{ον} αἰῶνας. Λόγοι πολιτικοί, οἰκονομικοὶ καὶ ἱστορικοὶ συνετέλεσαν ὥστε τὸ νόμισμα τοῦ Βυζαντίου ν' ἀποτελέσῃ τὸ πρότυπον διὰ πλείστα ὄσα νομίσματα κρατῶν τῆς Δύσεως. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ συνέχεια τῆς ρωμαϊκῆς, ἐπὶ σειρὰν αἰῶνων ἡ πόλις τοῦ Βοσπόρου εἶναι τὸ ἐπίκεντρον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς ὅλης εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, τὸ δὲ βυζαντινὸν νόμισμα ἀπετέλει τὸν χρυσοῦν κανόνα εἰς τὰς διεθνεῖς τῆς ἐποχῆς συναλλαγάς, τέλος πλείστοι ἦσαν οἱ μισθοφόροι ἐκ τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Βορρᾶ, οἱ ὁποῖοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὰ ἴδια μετὰ μακρὰν συνήθως ὑπηρεσίαν εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰς ἀπολαβάς των. Ἴδου αἱ ὁδοὶ εἰσόδου τοῦ βυζαντινοῦ νομίσματος εἰς τὴν Δύσιν, καθὼς καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς ἐπιδράσεως τῆς βυζαντινῆς νομισματικῆς ἐπὶ τῆς τῶν κρατῶν τῆς Δύσεως.

Καὶ ἀπὸ τὸ ἀνὰ χεῖρας δημοσίευμα τῆς Γερμανικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν συνάγεται ἡ ἔκτασις καὶ ἡ σοβαρότης τῆς εἰς τοὺς κόλπους ἐκείνης ἐπιτελουμένης ἐργασίας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν καθόλου βίον τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Δίκαιος δὲ ἔπαινος ἀνήκει εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ τομέως τούτου συνεργάτας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Γεωργίου Α. Πετροπούλου, Νοταριακαὶ πράξεις Παξῶν διαφόρων νοταρίων τῶν ἐτῶν 1658 - 1810 = Μνημεῖα τοῦ Μεταβυζ. Δικαίου. 2. = Παράρτημα τῆς Ἐπιστ. Ἐπετηρίδος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι, 1958. Εἰς 8^{ον}, σ. λα' + 566.

Ὁ κ. Π., συνεχίζων ἀξιεπαίνως τὴν ἔκδοσιν συμβολαίων τοῦ Μεταβυζ. Δικαίου, ἀφ' οὗ ἔδημοσίευσε, τὸ 1956, 104 συμβόλαια ἐκ Σίφνου (τῶν ἐτῶν 1684 - 1835) καί, τὸ 1957, 860 συμβόλαια τοῦ νοταρίου Ἀθηνῶν Πούλου (1822 - 1833), ἐκδίδει τώρα «κατ' ἐπιλογὴν» 629 συμβόλαια 16 νοταρίων τῶν Παξῶν, τῶν ἐτῶν 1658 - 1810. Τὰ συμβόλαια δημοσιεύονται ὀλόκληρα, ἄνευ ὅμως σχολίων. Τὰ ἐν τέλει τέσσαρα εὐρετήρια (κυρίων ὀνομάτων, τοπω-